

تشخیص ناهنجاری‌های مادرزادی رحم

نویسنده:

فیروز احمدی

متخصص رادیولوژی، استادیار گروه پژوهش، تصویربرداری تولیدمثل پژوهشگاه رویان

زهره رشیدی

کارشناس مامایی، عضو پژوهشی گروه تصویربرداری تولیدمثل پژوهشگاه رویان

مریم جوام

کارشناس مامایی، پژوهشگر گروه تصویربرداری تولیدمثل پژوهشگاه رویان

پژوهشگاه رویان

پژوهشگاه رویان، پژوهشکده زیست‌شناسی و علوم پزشکی تولیدمثل جهاد دانشگاهی
مرکز تحقیقات پزشکی تولیدمثل، گروه تصویربرداری و ناباروری زنان - تهران - ایران

سرشناسیه :	احمدی، فیروزه، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور :	تشخیص ناهنجاری‌های مادرزادی رحم/نالیف فیروزه احمدی، زهره رشیدی، مریم جوام؛ ویراستاری محمد پیروزمند.
مشخصات نشر :	تهران: پژوهشگاه رویان، انتشارات، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری :	۱۲۲ص: مصور.
فروست :	مجموعه کتابهای تصویربرداری تولیدمثل و بارایی؛ ۱.
شابک :	۶۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۸۶-۰۰۸
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
یادداشت :	کتابنامه.
موضوع :	تولیدمثل -- اندام‌های مادینه -- بیماری‌ها -- تشخیص
موضوع :	Generative organs, Female -- Diseases -- Diagnosis
موضوع :	رحم -- بیماری‌ها -- تشخیص
موضوع :	Uterus -- Diseases -- Diagnosis
شناسه افزوده :	رشیدی، زهره، ۱۳۵۸ -
شناسه افزوده :	جوام، مریم، ۱۳۴۶ -
شناسه افزوده :	پژوهشگاه رویان
رده بندی کنگره :	۱۳۹۵ ۱۲۵ الف/QP۲۵۹
رده بندی دیویی :	۶۱۲/۶۲
شماره کتا، نام، ملی :	۴۲۴۶۵۷۸

انتشارات
پژوهش رویان

تشخیص ناهنجاری‌های مادرزادی رحم

مؤلف	دکتر فیروزه احمدی، زهره رشیدی، مریم جوام
ناشر	انتشارات پژوهشگاه رویان، تهران - ددانشگاهی
نوبت چاپ	۱۳۹۵
کارشناسی امور چاپ و نشر	ش. زوها
ویراستاری	پیروزمند
صفحه آرای	محمد پیروزمند
طراحی جلد	مریم کشوریان
لیتوگرافی و چاپ	قائم چاپ جوریند
صحافی	عطش
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۴۸۶-۰۰۸
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
قیمت	۶۰۰۰۰ ریال

مسئولیت علمی مطالب این اثر بر عهده‌ی نویسدگان است.
استفاده از مطالب این اثر با کسب اجازه‌ی کتبی از ناشر و ذکر منبع، بلامانع است.
حق چاپ اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران ۲۵ متری رسالت، خیابان بنی‌هاشم، میدان بنی‌هاشم، خیابان بنی‌هاشم شمالی، خیابان حافظ شرقی، پژوهشگاه رویان، انتشارات پژوهشگاه رویان (وابسته به جهاد دانشگاهی)، صندوق پستی: ۱۲۸-۱۶۶۳۵، تلفن: ۲۶۳۱۹۲۵۶-۰۲۱

Web: www.royaninstitute.org
Email: publication@royaninstitute.org

فهرست عناوین

۷	پیشگفتار
۱۱	فصل ۱: جنبه‌شناسی تشکیل اندام‌های تولیدمثل داخلی و نقایص تکاملی آن
۲۱	فصل ۲: آناتومی و فیزیولوژی تولیدمثل داخلی
۳۵	فصل ۳: طبقه‌بندی ناهنجاری‌های مادرزادی رحم
۵۳	فصل ۴: تکنیک‌های مختلف تصویربرداری
۵۵	۱. سونوگرافی دوبعدی
۶۶	۲. سونوگرافی سه‌بعدی و چهاربعدی
۷۳	۳. هیستروسونوگرافی
۷۷	۴. هیستروسالپینگوگرافی
۸۲	۵. CT اسکن
۸۵	۶. تصویربرداری رزونانس مغناطیسی (MRI)
۸۹	۷. کارایی تکنیک‌های تصویربرداری در بررسی ناهنجاری‌های مادرزادی رحم

فصل ۵:

تشخیص ناهنجاری های مادرزادی رحم به وسیله تکنیک های تصویربرداری

۹۱

۹۲

۹۶

۱۰۶

۱۱۳

۱۱۸

۱۲۹

۱۳۴

۱۳۷

۱. هایپوپلازی / آژنزی رحم (کلاس I)

۲. رحم تک شاخ (کلاس II)

۳. رحم دوگانه (کلاس III)

۴. رحم دوشاخ (کلاس IV)

۵. رحم سه دانه (کلاس V)

۶. رحم موسوم به (کلاس VI)

۷. ناهنجاری حاصل از دی اتیل استیل بسترول (کلاس VII)

۸. رحم مرتبط

۱۳۹

منابع و مراجع

پیشگفتار

ناهنجاری‌های مادرزادی رحم، انواع مختلفی از اختلالات آناتومیک رحم هستند که از نقایص رشد و نمو مجاری تشکیل‌دهنده رحم در دوران جنینی نشأت می‌گیرند. این ناهنجاری‌ها در یک تا سه درصد خانم‌ها در سنین باروری دیده می‌شوند؛ اما در زنان نابارور شیوع بیشتری دارند. ناهنجاری‌های مادرزادی رحم بر اساس یافته‌های آناتومیک و اتیولوژی جنینی آنها، به هفت گروه طبقه‌بندی می‌شوند. در این تقسیم‌بندی، «گروه ۱» شامل هایپوپلازی و رشد ناقص رحمی، «گروه ۲» دربرگیرنده انواع رحم‌های تک‌شاخ و «گروه ۳» رحم‌های دیکانه را شامل می‌شود. همچنین رحم‌های دوشاخ در «گروه ۴»، انواع رحم‌های دیواردار در «گروه ۵»، رحم‌های قوسی‌شکل در «گروه ۶» دسته‌بندی شده و «گروه ۷» ناهنجاری‌های رحمی ناشی از مواجهه با دی‌اتیل استیل بسترول-ری‌های آناتومیکی رحمی را که از نقایص نمو در طول رشد جنینی نشأت می‌گیرند دربر می‌گیرد.

در طول هفته‌های پنجم تا دوازدهم جنینی، رحم و سرویکس و لوله‌های رحمی از یک جفت مجرا به نام «مجاری مولرین» که برخاسته از سلول‌های اپیتلیوم طناب نفروژنیک در ستیخ‌ادراری-تناسلی است، تمایز می‌یابند. شکل‌گیری طبیعی این اندام‌ها طی سه مرحله تکمیل می‌شود:

۱- اندام‌زایی؛

۲- اتصال؛

۳- جذب مجدد دیواره.

اگر هر نوع نقص در هر یک از این مراحل به وجود بیاید، نوع خاصی از ناهنجاری در شکل آناتومیک رحم به وجود خواهد آمد. شکست در اندام‌زایی یک یا هر دو مجرای مولرین به آئزی/هایپوپلازی رحمی یا رحم تک‌شاخ منجر می‌شود. شکست جزئی یا کلی فاز اتصال، به ایجاد رحم دوشاخ یا دوگانه منجر می‌گردد. شکست در انقباض و تقایص بازجذب دیواره، سبب ایجاد رحم دارای درجات متنوعی از دیواره (سپتوم) خواهد شد.

ناهنجاری‌های رحمی مندرج‌به‌وقوع بیشتر ناباروری، سقط‌های مکرر، مرگ جنینی درون‌رحمی، تأخیر رشد درون‌رحمی، زایمان پیش از موعد، پوزیشن نامطلوب جنینی، میزان بالای عمل سزارین، جفت باقی‌مانده و عوارض در برابر قبیل هماتوکولوس انسدادی و هماتومترا همراه هستند؛ اما تظاهرات بالینی و شدت عوارض مذکور بسته به هر گروه، متفاوت است. به علاوه، روش‌های درمان مربوط به هر نوع ناهنجاری رحمی در صورتی که تشخیص داده شود، بستگی به تشخیص ناهنجاری‌های مادرزادی رحم و تمایز بین گروه‌های متنوع آنها بسیار حائز اهمیت است. اولین گام تشخیص این ناهنجاری‌ها، استفاده از روش‌های مختلف تصویربرداری جهت بررسی رحم می‌باشد. این روش‌ها عبارتند از: «سونوگرافی دوبعدی و سه‌بعدی»، «هیستروسونوگرافی دوبعدی و سه‌بعدی»، «هیستروسالپینگوگرافی (HSG)» و «تصویربرداری رزونانس مغناطیسی (MRI)».

سونوگرافی معمولاً خط اول تشخیص بوده و در صورت همراهی با تکنیک سه‌بعدی، به خوبی قادر به تشخیص نوع ناهنجاری است. هیستروسونوگرافی با بررسی همزمان درون حفره رحم و حدود خارجی آن، به‌ویژه در صورت استفاده از تکنیک سه‌بعدی، امکان بررسی بهتر ناهنجاری‌ها را فراهم می‌کند. هیستروسالپینگوگرافی شکل درونی حفره رحم را به خوبی به تصویر

می‌کشد؛ اما حدود خارجی میومتر آن را نشان نمی‌دهد. MRI علی‌رغم دقت تشخیصی بالا، به دلیل گران بودن، معمولاً آخرین گام تشخیصی است. بنابراین آشنایی با کاربرد تکنیک‌های مختلف تصویربرداری با تشخیص ناهنجاری‌های مادرزادی رحم و نحوه تشخیص و طبقه‌بندی ناهنجاری‌ها براساس یافته‌های تصویربرداری، نقش مهمی در مدیریت این بیماران ایفا می‌کند. در این کتاب اطلاعات نسبتاً جامعی در خصوص تشخیص و طبقه‌بندی این ناهنجاری‌ها به وسیله انواع روش‌های تصویربرداری گردآوری شده است. همچنین نزدیک به ۱۰۰ عکس سونوگرافی، هیستروسونوگرافی و هیستروسالپینگوگرافی با کیفیت بالا از ناهنجاری‌های رحمی رؤیت شده در بیماران را به همراه ارزشمند به مرکز ناباروری پژوهشگاه رویان، در این کتاب ارائه شده است. بنابراین مطالعه این مجموعه ارزشمند توسط متخصصین رادیولوژی، زنان و زایمان، پزشکان عمومی که در عرصه باروری و ناباروری فعال هستند و اساتید و دانشجویان مامایی، برای تشخیص صحیح ناهنجاری و مدیریت بهر بیماران دارای ناهنجاری مادرزادی رحم، یاری‌رسان و راهگشاست.

در خاتمه بر خود لازم می‌دانیم از حمایت‌های مسئولان محترم پژوهشگاه رویان، آقایان دکتر گورابی، دکتر شاهوردی و دکتر وثوق و همچنین همکاری صمیمانه جناب آقای پیروزمند و سرکار خانم مریم کشوریان و سایر همکاران بخش تصویربرداری پژوهشگاه رویان که ما را در گردآوری و چاپ این کتاب یاری رساندند تقدیر و تشکر نماییم. به‌ویژه از استاد ارجمند جناب آقای دکتر شهرزاد که تصاویر ارزشمند هیستروسالپینگوگرافی را جهت تالیف کتاب در اختیارمان قرار دادند؛ صمیمانه قدردانی می‌کنیم.

فیروزه احمدی
زهره رشیدی
مریم جوام